

TILBURGSE SPORTRAAD

SPORTMANIFEST 2022 - 2026

TIJD VOOR HERSTEL EN VERNIEUWING

Aan de vooravond van een nieuwe ronde lokale verkiezingen is het goed om met alle sportaanbieders in de stad de stand van staat op te maken voor wat betreft het sportklimaat in Tilburg. Dit omdat heel veel Tilburgers zich op de een of andere manier verbonden voelen met hetgeen Tilburg op het gebied van sport en bewegen te bieden heeft. Niet vreemd, gezien het belang van voldoende beweging voor persoonlijk welbevinden, gezondheid, plezierige vrijetijdsbesteding, ontmoeting en ga zo maar door. Maar ook omdat het sportaanbod in de stad door heel veel vrijwilligers en een groeiende groep professionals wordt georganiseerd.

In de afgelopen periode hebben het coronavirus en de noodzakelijke maatregelen hieromtrent ons laten zien hoe onmisbaar de sport is voor het welzijn en welbevinden van heel veel Tilburgers. Ook wordt het steeds zichtbaarder dat de naweeën van corona nog geruime tijd zichtbaar zullen blijven in het sportgedrag en het sportaanbod. Sportverenigingen zullen extra energie moeten gaan steken in 'het er weer bij betrekken' van de vrijwilligers, de leden, de sponsors, enz. Veel start-ups zijn op on hold gegaan of hebben door corona elders emplooi gezocht. De financiële reserves van veel sportaanbieders zijn aangesproken waardoor de ruimte voor investeren en ondernemen onder druk is komen te staan. Maar bovenal hoopt iedereen dat we weer gestaag kunnen gaan bouwen aan het herstellen en verder innoveren van het sportaanbod.

De gemeente is hierbij een belangrijke steun in de rug. Een facilitator die, mits goed aangesloten, stimulerend en coachend behulpzaam kan zijn bij het in beweging krijgen van zoveel mogelijk Tilburgers. Het doel van dit manifest is dan ook onder andere politiek en bestuurlijk verantwoordelijken een inkijkje te geven in waar Tilburgse sportaanbieders vinden dat het goed gaat, maar ook waar behoefte is aan extra aandacht, verbetering. Waar liggen de kansen om met elkaar beter uit de crisis te komen dan we erin gingen?

Hiertoe heeft de TSR vele gesprekken gevoerd. Natuurlijk met de sportaanbieders, maar ook met diverse stakeholders die onmisbaar zijn voor de doorontwikkeling naar een sportieve, gezonde, vitale stad waaraan liefst iedere Tilburger deelneemt: de Tilburgse politiek, de sociale raad, het onderwijs, zorginstellingen, het bedrijfsleven, jonge sportbestuurders, maar ook collega sportraden in andere steden en nationale sportorganisaties.

De weerslag van deze gesprekken treft u aan in dit manifest. Wij hopen dat het de lezer inspireert, dat het behulpzaam is bij de vormgeving van partijprogramma's, maar ook dat het richtinggevend is voor de gewenste en noodzakelijke samenwerking van sportaanbieders met elkaar en met maatschappelijke partners. Op naar herstel en vernieuwing!

Frans van de Ven, voorzitter

Tilburg, augustus 2021

1 ALGEMEEN

Eens in de vier jaar - in het jaar voorafgaand aan gemeenteraadsverkiezingen - maakt de Tilburgse Sportraad de balans op van 'sport en bewegen in Tilburg': Wat gaat er goed? Wat is er de afgelopen jaren (nog) beter geworden en aan moois bijgekomen? Maar vooral ook: Wat zouden wij in de komende jaren graag zien verbeteren, waarover willen wij dromen?

Wij laten ons daarbij inspireren door tal van gesprekken en overleggen, waaronder een jaarlijkse bijeenkomst (de 'Sportontmoeting') met mensen uit alle sectoren van de Tilburgse sportwereld: van sportvereniging tot personal trainer, van toerfietser tot sportschoolhouder.

De resultaten van dat alles presenteren we in dit Tilburgs Sportmanifest 2022-2026. Wij willen daarmee aan politieke partijen bouwstenen aanreiken voor hun partijprogramma's, en aan de in 2022 nieuw aantredende gemeenteraad een actieprogramma presenteren voor de verdere ontwikkeling van sport en bewegen in onze gemeente. In het belang van sportplezier, gezondheid en sociaal welbevinden van alle Tilburgers!

Het Sportmanifest 2018-2022 wist over sport en bewegen in Tilburg al veel positiefs te melden: openbare ruimte en moderne sportaccommodaties in en rond de stad nodigen uit tot actieve sportbeoefening in de volle breedte, en we kunnen als Tilburgers genieten van aansprekende sportevenementen en meeleven met de topsportprestaties van stad- en streekgenoten. Namens de sportverenigingen (tot dan nog de traditionele 'achterban' van de Tilburgse Sportraad) werd waardering uitgesproken voor de samenwerking met de gemeente op het gebied van verenigingsondersteuning, buurt- en schoolsport en het Try-Out Sports programma.

Daarnaast werden ook verbeterpunten genoemd, en op sommige daarvan is in de afgelopen jaren duidelijk vooruitgang geboekt:

- De constatering dat sport en bewegen niet het uitsluitende domein van de *sportvereniging* is, maar een veel breder beleidsterrein omvat waartoe ook de activiteiten van het fitnesscentrum, de bokstrainer en de individuele recreatiefietser behoren, krijgt in toenemende mate erkenning en aandacht in het sportbeleid.
- De vier jaar geleden nog als moeizaam ervaren wijze van communiceren tussen gemeente Tilburg en sportwereld - in de ogen van de sport toen gekenmerkt door onnodige bureaucratie en miskenning van de aanwezige eigen professionaliteit in de sportwereld - is in de afgelopen jaren gelukkig aanzienlijk verbeterd.

In de afgelopen periode is het inzicht gegroeid dat sport en bewegen in een gezonde samenleving veel meer zijn dan 'bijzaak' en 'leuk om te doen'. Ze zijn ook een factor van belang voor de fysieke en mentale gezondheid en het gevoel van onderlinge verbondenheid van alle Tilburgers. Die nauwe verwevenheid tussen sport en bewegen en andere sectoren van sociaal beleid komt, met wat onderlinge accentverschillen, tot uitdrukking in de gemeentelijke sportnota *Sport en Bewegen: Meedoen is Winnen (2020)*, in de totstandkoming

van het *Tilburgs Sportakkoord '13 Ambities voor 013' (2020)* en in het *Tilburgs Lokaal Preventieakkoord 'Op uw Gezondheid!' (2021)*. Voor beleidsmakers op alle gebieden betekent dit dat zij “sport-inclusief” moeten leren denken: het belang van sport en bewegen hoort bij vrijwel elke beleidsbeslissing een relevante factor van overweging te zijn. Anderzijds betekent het voor Tilburgse sportaanbieders dat zij zich terdege bewust moeten zijn van hun ‘nevenrol’ als maatschappelijk dienstverlener en van de eisen die dit stelt aan de professionaliteit waarmee zij hun taak vervullen.

Deze lijn van denken wordt nog sterker aangezet in het rapport van de Nederlandse Sportraad *De opstelling op het speelveld: Naar een sterke sportbranche voor een vitale samenleving (november 2020)*. Concluderend dat er wereldwijd niet alleen een coronacrisis maar ook een ‘pandemie van bewegingsarmoede’ heerst, adviseert de NLsportraad daarin de Nederlandse overheid om sport te beschouwen als een *publieke voorziening*, voor de organisatie en financiering waarvan een zelfstandig ‘sportstelsel’ zou moeten worden ingericht. Met een intensievere overheidsbemoeienis: een eigen wettelijk kader, een eigen minister ‘voor Medische Zorg en Sport’ en formele waarborgen dat sport en bewegen voor elke Nederlander toegankelijk moeten zijn. En verder met een eigen brancheorganisatie, die strikte kwaliteitseisen stelt waaraan iedereen die in het veld van sport en bewegen werkzaam is, moet voldoen. Als Tilburgse Sportraad staan wij positief tegenover deze gedachten.

Dit Tilburgs Sportmanifest verschijnt medio 2021, in een tijd waarin de hele Tilburgse sportwereld zich moet herstellen van de schade die de coronacrisis heeft aangericht. Want hoe krijgen we de sporter die zijn hobby maandenlang niet heeft kunnen uitoefenen, zijn clublidmaatschap of sportschoolabonnement misschien heeft opgezegd, weer aan het sporten en bewegen? Hoe kunnen we als sportaanbieders een activiteitenaanbod dat noodgedwongen lange tijd heeft stil gelegen, op een aantrekkelijke manier vernieuwen en doen herleven?

Hoewel dit Sportmanifest op de planperiode 2022-2026 betrekking heeft, ontkomen we er niet aan in deze context ook aandacht te besteden aan de actualiteit van zo’n noodzakelijk herstelplan. In het volgende hoofdstuk komen we erop terug.

Wij besluiten dit eerste hoofdstuk met een drietal suggesties:

- De Tilburgse sport wordt draaiende gehouden door vele honderden trainers, begeleiders, bestuurs- en commissieleden, et cetera. Sommigen als betaalde kracht, vele anderen als vrijwilliger. Het is in onze ogen belangrijk hun kwaliteit van functioneren (en de aantrekkingskracht van hun werk!) verder te versterken door:
 - een doorlopend – en op onderdelen niet-vrijblijvend! – programma-aanbod van scholing en deskundigheidsbevordering, zodat zij hun taken *state of the art* (blijven) uitoefenen; te denken valt hierbij bijvoorbeeld aan (bege)leiding geven aan verenigingskader, inzet van clubkadercoaches voor verbetering van het pedagogisch sportklimaat, maatwerk bij sportaanbod en begeleiding van sporters met een beperking, en blessurepreventie;

- de inzet van betaalde krachten (zoals combinatiefunctionarissen), en waar mogelijk de omzetting van vrijwilligerstaken tot ‘basisbanen’ in de sport
- expliciete waardering - in welke (financiële of andere) vorm dan ook - voor de inzet van vrijwilligers in de sport,
- en dat alles begeleid door een wervingscampagne voor nieuwe vrijwilligers die het vrijwilligerswerk in de sport als “inspirerend en voldoening gevend”, en niet als een “moreel verplichtend corvee” neerzet.

- Steeds vaker vinden Tilburgers hun plezier - en een betere gezondheid! - in nieuwe vormen van sporten en bewegen: anders dan in verenigingsverband, en passend bij hun individuele agenda, wensen en behoeften. Zij kunnen daarbij kiezen uit een rijk gevarieerd activiteitenaanbod, want steeds meer jonge professionals vinden hun werk in het aanbieden van sport- en beweegfaciliteiten.

Ondernemers en zzp'ers in de sport worden zo een steeds belangrijker factor in het streven om Tilburgers in beweging te krijgen. Sociaal betrokken en innovatief kunnen zij, in samenspraak met onderwijs en andere maatschappelijke partners, snel inspelen op veranderende sportbehoeften van verschillende doelgroepen, en nieuwe technologieën ontwikkelen om sport en bewegen nog aantrekkelijker te maken.

Het ondernemerschap in de sport ontwikkelt zich daarmee ook in Tilburg tot een groeiende 'bedrijfstak', die in het gemeentelijk sportbeleid structureel aandacht verdient. Voor het contact tussen sportvereniging en gemeente is de afdeling Verenigingsondersteuning van het Sportbedrijf het vanzelfsprekende aanspreekpunt. Het zou goed zijn daarnaast ook voor het contact tussen commerciële sport- en beweegaanbieder en gemeentelijke organisatie zo'n natuurlijke communicatielijn te creëren.

- Ten slotte: wij formuleren in dit manifest tal van wensen om Tilburg en de Tilburgers in de komende jaren (nog) meer sport- en beweeg-minded te maken, waarmee (behalve het plezier van het sporten en bewegen zelf) grote maatschappelijke, gezondheids- en economische belangen* gediend zijn.

Om die wensen te kunnen realiseren in een groeiende stad, waarin gestreefd wordt naar een sportieve vitale bevolking, zal vanzelfsprekend ook het daarvoor beschikbare budget dan substantieel behoren mee te groeien. Aanleg, onderhoud en activering van sport- en spelvoorzieningen worden duurder naarmate de grondprijzen stijgen en het gebruik multifunctioneler en intensiever wordt. Het is dus noodzakelijk hierop tijdig voor te sorteren door structureel voldoende geld, ruimte en kader voor sportinfrastructuur en sportactiviteiten te reserveren!

* Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat elke euro die in sport en bewegen wordt geïnvesteerd, 2,5 euro aan maatschappelijk rendement oplevert! (*De Social Return on Investment van Sport en Bewegen*, Kenniscentrum Sport & Bewegen, 2019)

2 HOE KRIJGEN WE IEDERE TILBURGER AAN HET SPORTEN?

Sportstimulering (hoe kunnen we zo veel mogelijk mensen verleiden tot sporten en bewegen, als stap naar een gezonde leefstijl in een vitale samenleving?) is een van de kernvragen in elk gemeentelijk sportbeleid. De bevordering van sportstimulering en sportparticipatie is dan ook een van de drie pijlers ('Voorkomen en activeren') waarop de Tilburgse beleidsnota Sport en Bewegen: Meedoen is winnen (2020) rust.

In het Tilburgs Sportmanifest 2018-2022 signaleerden we dat er op dit gebied voor één doelgroep al veel goed gaat: "Vrijwel alle Tilburgse basisschoolkinderen sporten en bewegen. We danken dat aan de inspanningen van scholen, aan de voorzieningen voor buitenschoolse opvang, aan de inzet van combinatiefunctionarissen, aan het Try-Out Sports programma en aan de financiële voorzieningen die sporten en bewegen voor ieder schoolkind betaalbaar maken, zoals de Stichting Leergeld, de Meedoenregeling en het Jeugdsportfonds. Dat willen we graag zo houden!"

Maar er blijft nog veel te wensen!

Allereerst is daar de coronacrisis, die aan het sport- en beweeggedrag een zware slag heeft toegebracht. Een rapportage van NOC*NSF (*Zo sport Nederland (2020)*) laat zien dat meer dan de helft van de Nederlanders door corona minder is gaan sporten, en dat zo'n tien procent aangeeft niet van plan te zijn om na corona het oude sport-gedrag weer op te pakken. Daarbij zijn jongeren en hoger opgeleiden nog het positiefst over hun persoonlijke voornemens op sportgebied na corona. Wel gaan hun voorkeuren opvallend vaak meer uit naar vormen van individuele sportbeoefening dan naar sporten en bewegen in georganiseerd (verenigings-)verband.

Onder de mensen die aangeven minder (of zelfs helemaal niet meer) te gaan sporten en bewegen, zijn twee groepen helaas oververtegenwoordigd: de ouderen (60-plussers) en de mensen met een lager opleidings- en inkomensniveau. De sportwereld, ook die in Tilburg, staat dan ook voor een grote uitdaging: hoe kunnen we *alle* Tilburgers tot (weer) gaan sporten en bewegen stimuleren en daarbij de kloof

In de afgelopen periode hebben ook andere leeftijdsgroepen specifiek aandacht gekregen. In het kader van het Tilburgs Sportakkoord zijn dertien concrete projecten ontwikkeld: deels gericht op sport- en beweegstimulering voor 12- tot 18-jarigen, deels op het inzetten van sport- en beweegactiviteiten voor volwassenen en senioren, als middel om eenzaamheid te bestrijden, de eigen bestaanszekerheid te versterken of vitaliteit op de werkvloer te bevorderen. Bij de projecten zijn - naast sport- en beweegaanbieders en gemeente - ook Tilburgse onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en werkgevers betrokken: het akkoord is door maar liefst 55 deelnemende partijen ondertekend. Alle projecten zijn inmiddels volop in uitvoering.

tussen 'kansrijk' en 'kansarm' in de samenleving niet groter maar juist kleiner laten worden?

Onze suggesties voor 2022-2026 (die niet allemaal nieuw zijn; op sommige onderwerpen moet nu eenmaal gehamerd blijven worden) presenteren we hieronder in drie rubrieken: 'doelgroepen', 'sport- en beweegaanbod' en 'werving en toegankelijkheid'.

Doelgroepen

- **Algemeen:** van alle Tilburgse sportaanbieders verwachten we *inclusiviteit*. Iedere Tilburger, al dan niet behorend tot een van de vele 'minderheidsgroepen' in onze samenleving, moet kunnen meedoen met sport- en beweegactiviteiten, in een sportomgeving waarin hij zich veilig en welkom voelt. Wel kunnen sport- en beweegaanbieders natuurlijk afspraken met elkaar maken over een onderlinge taakverdeling van doelgroepgericht sportaanbod. Sportaanbod voor specifieke doelgroepen (gehandicaptensport, bedrijvensport, sport voor vluchtelingen (Refugee Team)) behoudt volop zijn bestaansrecht*.
- De projecten in het Tilburgs Sportakkoord focussen op doelgroepen (12- tot 18-jarigen en oudere volwassenen) die qua sport- en beweegparticipatie kwetsbaar zijn. Wij pleiten ervoor om trajecten uit dit akkoord⁰ die succesvol en effectief blijken te zijn, na de looptijd van het Sportakkoord voort te zetten en structureel te financieren.
- Meer in het algemeen pleiten wij ervoor de sportstimulering van 12- tot 18-jarigen sterker te richten op jongeren die een vmbo-mbo-schoolloopbaan doorlopen: hun kansen om gemotiveerd te *blijven* sporten en bewegen zijn immers aantoonbaar kleiner dan die van de middelbare scholier die ook nog het perspectief van de studentensport heeft. Zet daarom ook in vmbo en mbo combinatiefunctionarissen in!
- Tilburg kent wijken (in Noord, West en Groenewoud) die worstelen met problemen rond armoede, werkloosheid, gezondheid en eenzaamheid. Via de PACT-aanpak ('*People Acting in Community Together*') werkt de gemeente samen met de inwoners en een aantal professionele partners aan 'de weg omhoog' voor deze wijken. In onze ogen zouden ook de sport- en beweegaanbieders daarbij (o.a. met de JOGG-aanpak, overigens ook voor kwetsbare groepen elders) een belangrijke rol kunnen vervullen.

Sport- en beweegaanbod

- Basisschoolkinderen horen minimaal twee uur per week gymles te krijgen. Wij dringen erop aan dat alle Tilburgse basisscholen op de kortst mogelijke termijn, en zo veel mogelijk met gekwalificeerde vakleerkrachten, aan deze wettelijke verplichting gaan voldoen.
- En in het verlengde hiervan: wij blijven ervoor pleiten dat het schoolzwemmen (ook een vorm van bewegingsonderwijs!) weer een vanzelfsprekend onderdeel van het lesprogramma van de basisschool wordt. Want voor ieder kind is goed leren zwemmen in het waterrijke Nederland een noodzaak, en een verantwoordelijkheid waaraan de Tilburgse samenleving zich niet mag onttrekken.

- Er is behoefte aan meer buitenschoolse sport- en beweegactiviteiten (de vakantietoernooien zijn een goed voorbeeld!) voor basis- én voortgezet onderwijs.
- Om te bevorderen dat mensen *gaan én blijven sporten en bewegen* is het belangrijk dat sportverenigingen en andere sportaanbieders:
 - alles op alles zetten om iedereen vooral het plezier te laten ervaren van het samen sporten en bewegen; 'lekker meedoen' is belangrijker dan winnen en presteren!

- sneller en dynamischer inspelen op de veranderende wensen van sporters, door voor meer variatie in hun sport- en beweegaanbod te zorgen en bijvoorbeeld gedifferentieerde lidmaatschapsvormen aan te bieden;
- met elkaar samenwerken om tot een beter op de sportbehoeften afgestemd activiteitenaanbod (met *cross overs*) te komen;
- stimuleren dat ouders en kinderen samen gaan sporten en bewegen, door sportzalen en -veldjes buiten verenigingsuren vrij open te stellen voor openbaar gebruik, of als sportaanbieder sportactiviteiten zo te organiseren dat ouder en kind samen (of tegelijkertijd) kunnen meedoen;
- tegemoet komen aan de groeiende vraag naar sport- en beweegvormen voor de ‘iets ouderen’ en de ‘echte veteranen’ onder de Tilburgers: het Football Memories-project en de wandelvarianten bij sporten als hockey en voetbal zijn goede voorbeelden, maar ook in andere sporten zijn aan ouderen aangepaste uitvoeringsvormen denkbaar en gewenst.

Werving en toegankelijkheid

- Verbeter de publieksinformatie over sportaanbieders en hun aanbod door:
 - verbetering en actualisering van de *Sportfinder* en benutting van social media;
 - het organiseren van kennismakingsmomenten met de sport in de vorm van clinics, open dagen of een gecombineerde ‘open sportweek’;
 - het aanbieden van een Try-Out Sports programma met een sportaanbod voor specifieke doelgroepen.
- Ontwerp - naar het voorbeeld van o.a. Den Bosch - in samenwerking met huisartsen, GGD en welzijnsorganisatie een ‘aanpak van positieve gezondheid’ waarin oudere Tilburgers laagdrempelig via een gesprek in contact kunnen worden gebracht met een voor hen passend sport- en beweegaanbod.

- Neem financiële drempels weg: houd sport en bewegen voor iedereen betaalbaar!
- Breid de Meedoenregeling uit naar commerciële sportaanbieders.
- Voer een ‘Tilburgse sportpas’ (passe-partout) in waarmee je met diverse sporten kunt kennis maken.
- Maak, naast het Jeugdsportfonds, ook gebruik van het Volwassenenfondsenfonds. De gemeente Tilburg zou zich bij dit fonds - qua werking vergelijkbaar met het Jeugdsportfonds en in Brabant beheerd door SportService Noord-Brabant - kunnen aansluiten. Deze maatregelen samen geven overigens vaak nog steeds onvoldoende soelaas om alle kosten die aan sport verbonden zijn (zoals sportkleding en materialen) te dekken.

* In deze context noemen we meteen een verbeterpunt: de Tilburgse zwembaden bieden op dit moment veel te weinig *ladies only*-zwembaden aan, waar vrouwen die om fysieke of religieuze redenen graag in beslotenheid willen zwemmen, terecht kunnen.

° Voor het Tilburgs Preventieakkoord geldt wellicht hetzelfde.

3 ACCOMMODATIES EN VOORZIENINGEN

Sport en bewegen in Tilburg verdient een goede, duurzame infrastructuur. Van sportveld, turnzaal, zwembad, clubhuis, kleedaccommodatie tot trapveldje: overal waar gesport en bewogen wordt moeten de voorzieningen op orde zijn.

Zoals uit de terugblik hieronder blijkt, gaat er in Tilburg veel goed op dit gebied, en bestaat er in de sportwereld waardering voor wat er in de afgelopen periode is bereikt. Toch valt er nog steeds veel te wensen, vinden we! Onze suggesties voor 2022-2026 presenteren we hieronder in drie rubrieken: 'bestand en planning', 'gebruik en doelgroepen' en 'gebruiksvoorwaarden'.

Accommodaties: het bestand en de planning

- Algemeen: Tilburg groeit, dus zorg voor 'ingebouwde rek' bij het plannen van nieuwe accommodaties. En nieuwe sportaccom-

modaties zijn ook nu nog nodig! Volgens de normen van het Mulier-rapport (2019) blijft er ondanks de sporthallen die nu worden gerealiseerd, behoefte aan enkele sportzalen meer in Tilburg. Daarbij moet goed worden nagedacht over een evenwichtige geografische spreiding over de gemeente.

- Het afwegingskader functioneert goed, maar in het belang van draagvlak en acceptatie van de te nemen beslissingen zou het een algemene regel moeten zijn dat aspirant-gebruikers van meet af aan bij de planning en toepassing van het afwegingskader worden betrokken.
- Drie kwaliteitsaspecten verdienen structureel aandacht:
 - De staat van onderhoud en verduurzaming van de accommodaties: er moet een plan komen voor de renovatie en het klimaatneutraal

Ons sportmanifest 2018-2022 begon waarderend met: "Tilburg heeft goede faciliteiten voor veel verschillende sporten, met een goede spreiding van sportaccommodaties over de gemeente", en vervolgde dit compliment met een flinke wensenlijst.

Sommige van die wensen zijn in de afgelopen periode vervuld of zijn onderweg naar realisatie: Spoorpark en Stadsbos013 hebben een invulling gekregen die heel sportend en recreërend Tilburg blij maakt, de Hall of Fame blijft behouden als cultuurfabriek en urban sports-centrum, de volleyballers krijgen in een joint venture met het Koning Willem II College een nieuwe hal, aan een voor topsport geschikte turnhal wordt gewerkt, en het Tilburg University Sports Center voor WO- en HBO-studenten krijgt uitbreiding. De zoektocht naar een passende nieuwe locatie voor de Tilburgse atletiek (mede dankzij Tilburg Ten Miles en Warandeloop beeldbepalend voor de Tilburgse sport!) is gaande. Het afwegingskader dat aan investeringsbeslissingen over vernieuwingen in het accommodatiebestand ten grondslag ligt, blijkt goed te functioneren, en binnen het gemeentelijk apparaat groeit het besef dat het verstandig is toekomstige gebruikers tijdig bij de planning van bouw en inrichting van sportaccommodaties te betrekken.

maken van accommodaties, met de mogelijkheid van ondersteuning voor sportaanbieders die daartoe voor de eigen accommodatie niet de middelen hebben; de gemeentelijke *Lening voor sportclubs die willen verduurzamen* (2021) is daartoe een goede eerste stap.

- De toegankelijkheid en bereikbaarheid van de accommodaties: denk bijvoorbeeld aan de rolstoelvriendelijkheid (Tilburgers met een beperking moeten er hulp-onafhankelijk kunnen sporten en bewegen!) en aan de parkeerfaciliteiten bij sportaccommodaties in woonwijken en het stadscentrum. Ook hiervoor zou een stimuleringsregeling niet misstaan.
- De 'topsport-waardigheid' van de (grote) sportaccommodaties: om in aanmerking te komen voor de organisatie van een groot sportevenement zullen Tilburgse sportaccommodaties zoals het IJssportcentrum, T-Kwadraat, een nieuwe atletiekaccommodatie, een turnhal e.d. aan de hoogste kwaliteits-(en soms ook publieks-) eisen moeten voldoen.

Accommodaties: gebruik en doelgroepen

- Ontwerp, bouw en exploiteer sportaccommodaties multifunctioneel. Werk samen met medegebruikers in de sfeer van sport, onderwijs, gezondheidszorg, ouderenzorg en maatschappelijk werk in wijk en buurt. Een paar kansen en aandachtspunten daarbij:
- De sport- en beweegaanbieders worden op deze manier meer uitgedaagd maatschappelijke activiteiten in de eigen omgeving te ontplooiën, en daarmee de sociale basis in wijken en dorpen verder te versterken.
- Kleine binnensporten zoals biljarten, darts en de denksporten kunnen medegebruikers van sportaccommodaties worden en daarmee de voor hun imago en werfkracht wenselijke overstap maken van 'café-sfeer' naar 'sport-omgeving'.
- Bij de meer-gebruikers-gedachte hoort ook dat een sportcomplex eigenlijk een open ontmoetingsplaats voor Tilburgers in verschillende levensfasen zou moeten zijn, wat de kans op blijvende sportdeelname aanzienlijk vergroot. HC Tilburg, met zijn combinatie van sport-bso (zelf al multifunctioneel!), hockey, padel en jeu de boules is hier een mooi (en voor andere grote sportclubs navolgenswaard) voorbeeld van*.
- Het multifunctioneel gebruik van een sportaccommodatie kan bevorderd worden door het complex zo open te stellen dat het op een natuurlijke manier aansluiting vindt bij de openbare ruimte eromheen. Zo zou de kantine van een sportaccommodatie ook een "natuurlijk rustpunt" voor passerende wandelaars en fietsers

kunnen worden. En een sportveldencomplex zou er in sommige gevallen zelfs bijna kunnen uitzien als een 'openbaar park', dat na trainingen en wedstrijden gewoon benut mag worden voor vrije sportbeoefening door niet-leden. Het mes snijdt dan aan twee kanten: de sportvoorziening wordt openbaar toegankelijk, en de openbare ruimte wordt verrijkt met een expliciete uitnodiging tot

sportief gedrag.

- De multifunctionaliteit van een accommodatie heeft naast het economisch voordeel van een hogere bezettingsgraad ("overdag onderwijs, 's avonds sport") een grote sociale meerwaarde: een plek waar sport en bewegen, cultuur en maatschappelijke functies samenkomen kan zich ontwikkelen tot een ontmoetingsruimte waarin de gebruikersgroepen onderling ook vormen van inhoudelijke samenwerking en wederzijdse inspiratie vinden (*community* gedachte).
- Overigens: voor een multifunctioneel gebruik moeten toekomstige partners elkaar wel weten te vinden. Hier ligt mogelijk een makelaarsrol voor de afdeling Verenigingsondersteuning en organisaties als ContourdeTwern.
- Wij blijven pleiten voor het (nog) multifunctioneler worden van het Koning Willem II stadion.

Accommodaties: de gebruiksvoorwaarden

We herhalen hier drie thema's uit het sportmanifest 2018-2022 die in de afgelopen periode nog niet de aandacht hebben gekregen die ze verdienen:

- In vergelijking met andere Brabantse gemeenten zijn de Tilburgse huurtarieven van sportaccommodaties (en daarmee de kosten van sport en bewegen voor Tilburgers) gemiddeld genomen nog steeds aan de (te) hoge kant.
- Elders in Nederland worden sportverenigingen als “vrijwilligers-organisaties met een maatschappelijk nuttig doel” vrijgesteld van, of door een gemeentelijke regeling gecompenseerd voor, OZB-heffing. Wij pleiten ervoor dat ook in Tilburg te doen.
- Om Tilburgse sportaccommodaties daadwerkelijk multifunctioneler te maken zouden de regels rond verhuur, onderhuur en openstelling soepeler moeten worden, en zou aan de gebruikers meer ruimte voor eigen beheer en ondernemerschap gegund moeten worden.
- Het spreekt vanzelf dat medegebruikers van een multifunctionele accommodatie gewoon mee-verantwoordelijk zijn voor de dagelijkse gang van zaken in zo'n accommodatie: het medegebruik mag niet als een extra belasting op de schouders van vrijwilligers van de hoofdgebruiker terecht komen.

En ten slotte ...

In het Sportmanifest 2018-2022 pleitten we voor een openlucht-zwembad in de stad, bijvoorbeeld in de Piushaven. Dat laatste is niet realiseerbaar gebleken, al heeft menige Tilburger al wel het plezier van zwemmen in de Piushaven geproefd.. Ook in het Spoorpark blijkt 's zomers hoe groot de behoefte aan waterrecreatie is.

Wij blijven daarom pleiten voor het creëren van (veilige) vormen van open waterrecreatie binnen onze stadsgrenzen. Misschien kan een in te stellen taskforce naar nieuwe mogelijkheden zoeken, bijvoorbeeld bij de herinrichting van de Koningsei?

* Over verdere verbreding met bootcamp, fitness en personal training wordt nagedacht. "We streven naar de doorontwikkeling van onze hockeyclub naar een familiesportclub. We willen een sportaanbod van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Op de club is het goed toeven met alle gelegenheid tot socializen." (BD 19-6-2021)

4 SPORT EN BEWEGEN IN DE OPENBARE RUIMTE

*Voor **Sport** in de openbare ruimte bieden Tilburg en de bossen rondom de stad tal van mogelijkheden, en die worden volop benut. Wandelen, hardlopen, fietsen, wielrennen, skateboarden: Tilburgers van alle leeftijden vinden het aantrekkelijk om dat regelmatig, georganiseerd of op eigen houtje, te doen. Want je bent in de buitenlucht, je bent sportief bezig, je werkt aan je gezondheid, en dat allemaal op tijdstippen die je zelf kiest.*

***Bewegen** in de openbare ruimte is een ruimer begrip. Daaronder vallen ook de speelmogelijkheden voor kinderen in de wijk, het uitlaten van de hond in een wijkpark en het lopen of fietsen naar werk en winkelcentrum. Voor al deze activiteiten speelt de inrichting van de openbare ruimte een cruciale rol. Vrij liggende fietspaden stimuleren het fietsgebruik, goed onderhouden trapveldjes komen tegemoet aan de spelbehoefte van kinderen, en de inrichting van openbaar groen kan uitnodigen tot het actief bewegen van wandelaars.*

Maar het kan nog steeds beter!

Bij de aanleg van nieuwe of de herinrichting van bestaande wijken is aandacht voor de vergroting van de sport- en beweegmogelijkheden nog altijd niet vanzelfsprekend. Een speelplek is vaak een restpost die overblijft als de huizen en straten ingetekend zijn. Parkeren van auto's en fietsen belemmert het gebruik van de straat als speelruimte. De 'verdichting' die Tilburg de komende jaren tegemoet lijkt te gaan (er moeten 25.000 woningen bijgebouwd worden, voor een groot deel binnen de bestaande stadsgrenzen) maakt deze problematiek nog urgenter.

In de geest van de in 2022 van kracht wordende Omgevingswet, die van gemeenten eist dat er bij elk ruimtelijk plan rekening wordt gehouden met gezondheidsaspecten, vinden wij als Tilburgse Sportraad dan ook dat er daarbij expliciet aandacht moet zijn voor de component 'Sport en bewegen' met als hoofdvraag: *Is de ruimtelijke inrichting wel beweegvriendelijk genoeg, en - zo niet - hoe is dit te verbeteren?*

In het Tilburgs Sportmanifest 2018-2022 spraken we al waardering uit voor de Tilburgse situatie: "er is veel natuur in en rond de stad om in te sporten, trap- en sportveldjes zijn er in vrijwel alle buurten, en de bebouwde omgeving biedt alle ruimte voor urban sports. De TSR is enthousiast over de plannen voor het Spoorpark, waarmee Tilburg haar eigen *Central Park* lijkt te krijgen".

Nu, vier jaar later, is er nog meer om trots op te zijn: de beweegvriendelijkheid van de openbare ruimte heeft beleidsmatig meer aandacht gekregen en burgerinitiatieven worden vanuit de gemeente actief ondersteund. Met het Spoorpark en zijn sport- en beweegplekken is een spectaculaire verrijking van het stadscentrum tot stand gebracht. Ook Moerenburg en Stadsbos013 hebben (en krijgen) hun eigen sport- en beweegmogelijkheden. In en rond de stad zijn snelfietspaden in aanleg, er komen steeds meer bepijlde wandel- en hardlooperoutes, en op internet zijn talloze wandel- en fietsroutes in en rondom Tilburg te vinden.

Onze suggesties voor 2022-2026:

- Stel deze vraag in elk beleids- en uitvoeringsplan van het begin af aan expliciet aan de orde, door al in de onderzoeksfase de BVO-scan* toe te passen, en na te gaan in hoeverre de plannen Tilburg beter maken volgens de criteria van de Gezonde Stad Index^o.
- Gebruik proactief de invalshoek van 'sport en bewegen' bij de verdere ontwikkeling van Stadsbos013, Moerenburg, Landschapspark Pauwels, Reeshofpark en bijvoorbeeld een groene Koningswei.
- *Urban sports* zijn in opkomst, en passen bij het Tilburgse stadsbeeld. Het is belangrijk ook in de wijken faciliteiten voor *urban sports* te creëren.

- Houd bij het aanpassen van de openbare ruimte rekening met *alle* gebruikers en omwonenden, om ervoor te zorgen dat men geen last van elkaar ondervindt⁺.
- Houd bij het instellen van de openbare verlichting rekening met mensen die 's avonds buiten wandelen, hardlopen of een andere sport beoefenen.

* BeweegVriendelijke Omgeving Scan (BVO-scan), Kenniscentrum Sport & Bewegen (2020)

^o Gezonde Stad Index 2020 (Arcadis)

⁺ Overigens: ook de sport zelf heeft (en neemt) daarin haar eigen verantwoordelijkheid: de Nederlandse Toerfiets Unie kent bijvoorbeeld specifieke gedragscodes per fietssport voor de omgang met medemens en natuur.

5 TALENTONTWIKKELING, TOPSPORT EN EVENEMENTEN

Elke talentvolle Tilburgse sporter verdient de kans om met de juiste begeleiding door te groeien naar de top. Op die weg naar de top liggen tal van uitdagingen, zoals het vinden van de balans tussen onderwijs- en sportcarrière, de kosten van trainingen en wedstrijden, en de beschikbaarheid van hoogwaardige trainingsfaciliteiten in de eigen omgeving. Naast onderwijsinstelling, sportvereniging en sportbond heeft ook de gemeente de taak om Tilburgse toptalenten hierbij een helpende hand te bieden. Want een (aanstaande) topsporter uit eigen stad vervult ons Tilburgers met trots, en is als inspirerend rolmodel ook een stimulans voor de breedtesport.

Grote sportevenementen in Tilburg hebben eenzelfde inspirerend effect: ze versterken het profiel van de stad en de lokale economie, ze genereren grote publieke belangstelling en media-aandacht, en zo'n aanstekelijke kennismaking-van-nabij met sport op topniveau enthousiasmeert de inwoners van stad en regio ook om zelf (meer) te gaan sporten.

Volgens het Sportmanifest 2018-2022 ging er vier jaar geleden al veel goed in Tilburg: "In samenwerking met de onderwijsinstellingen bestaan er voor topsporters goede mogelijkheden om topsport en onderwijs (op alle niveaus) in een duale carrière te combineren. Ook staat de gemeente open voor de vestiging van erkende nationale en regionale trainingscentra, in samenwerking met Tilburgse topsportverenigingen en hun nationale bonden. Met de Tilburg Ten Miles, de Warandeloop en de Marathon van Tilburg heeft de stad tot de verbeelding sprekende jaarlijkse sportevenementen in huis."

In de afgelopen tijd heeft dit onderwerp nog eens extra aandacht gekregen door een initiatief vanuit de gemeenteraad: de ontwikkeling van het platform #TeamTilburg voor de promotie en facilitering van topsport en talentontwikkeling, en de creatie van een Topsportfonds voor de financiële ondersteuning van Tilburgse topsporters en talenten. Uitgewerkte subsidieregelingen voor talentencentra en topsporters zijn in voorbereiding. Ook heeft Tilburg in de afgelopen tijd actief samenwerking met andere Brabantse steden gezocht om topsportevenementen naar Brabant te halen.

Tilburg is dus op de goede weg! Toch ook hier een aantal suggesties voor 2022-2026:

- Het lijkt ons vanzelfsprekend dat de financiële bijdrage van de gemeente aan het Topsportfonds (€ 50.000 per jaar in 2021 en 2022) in 2023 en volgende jaren als een structurele dotatie zal worden voortgezet.
- Mooie topsportevenementen naar de stad halen kost tijd en geld. Veel steden in binnen- en buitenland bieden zich aan als host, en zijn bereid hier grote financiële en organisatorische inspanningen

voor te doen. De provincie Noord-Brabant en andere steden in onze provincie reserveren structureel ruimte om te kunnen meedingen naar het binnenhalen van voor de stad aantrekkelijke sportevenementen. Wij vinden het absolute noodzaak dat ook de gemeente Tilburg hiervoor een 'spaarpot' creëert.

- Ontwikkel daarnaast een beleidsvisie voor (top)sportevenementen in Tilburg, met als aandachtspunten:
 - de aanwijzing van één contactpersoon/lobbyist, die contact onderhoudt met overheden, de B5, bedrijfsleven, nationale sportbonden en Tilburgse sportverenigingen;
 - de keuze voor het type evenementen waarmee Tilburg zich wil profileren: alleen NK's of ook internationale evenementen?, evenementen met een louter-Tilburgs of gedeeld-Brabants gastheerschap?

- de keuze voor sporten die voor Tilburg profilerend zijn (zoals *urban sports*, ijshockey, roeien, hardlopen), maar met zorg voor voldoende diversiteit en afwisseling in het evenementenaanbod;
- het benutten van sportevenementen door side-events te organiseren met zowel sportieve, economische als maatschappelijke meerwaarde.

- Verbreed de bemoeienis van de Stichting Topsportopleiding Tilburg met Tilburgse sporttalenten tot meer onderwijsinstellingen dan alleen Koning Willem II College en Campus013.
- Investeer samen met topsportorganisaties in een Huis voor de Topsport, waar sporttalenten bij elkaar kunnen wonen en studeren.
- Zet onze topsporters en toptalenten zichtbaarder in als rolmodel/ambassadeur voor sportstimulering onder Tilburgers van alle leeftijden. Ook het Tilburgs Sportgala vervult daarbij natuurlijk een rol.
En onderschat daarnaast niet het inspirerend effect van bekende Tilburgers die zich publiekelijk van hun sportiefste kant laten zien!

HET TEAM

FRANS VAN DE VEN **VOORZITTER**

Programmadirecteur Sport bij de gemeente Den Haag.

#13: Tilburg is mijn stad!

13

MAX VAN VEEN Hoofd Tilburg University Sports Center, voormalig topsportcoördinator Tilburg University, oud volleyballer STV Tilburg.

#10: mijn verjaardag en het cijfer waar ik altijd naar streef!

10

JAN BELLEMAKERS **SECRETARIS/PENNINGMEESTER**

Hoofd bureau Sport & Bewegen bij de gemeente 's-Hertogenbosch, oud-voorzitter voetbalvereniging ZIGO, actief voetballer, hardloper en tafeltennisser in de pauze van het werk.

#14: Hoewel geen Ajax-fan ben ik wel fan van Johan Cruyff. Met zijn wijsheden en citaten laat hij je op onnavolgbare wijze op een andere manier nadenken over zaken. En hij maakt naar eigen zeggen "bijna nooit fouten want heeft enorme moeite om zich te vergissen".

14

YVONNE VISSER Enthousiast vrijetijdssportster, veertig jaar onderwijsexpertise waaronder begeleiding van jonge topsporters. Jurist en mediator, actief als buurtbemiddelaar en gespreksbegeleider..

#11: De nummer 11 is creatief. Eigenwijs. Heeft een drang naar voren en is doelgericht. Het is een teamspeler, maar wel een met onverwachte en verrassende acties. En.... Arjen Robben speelde met nummer 11!

11

FRANS-JAN BERTENS Adviseur | Verbinder | Toezichthouder | Bestuurder | Lid van HC Tilburg.

#99: mijn geluksgetal

99

MARTIJN MUSTERS Docent Sportbeleid, Sportmanagement en Citymarketing aan de Tilburgse opleidingen SPECO en Johan Cruyff Academy. Bestuurslid Volley Tilburg en lid van de bondsraad Nevobo.

#12: Het nummer waarmee ik als jeugdspeler altijd gespeeld heb.

12

MARLIES BARTHEL CConrector Stedelijk Gymnasium Breda. Voorzitter, trainer, coach en spelend lid van Volley Tilburg, voormalig voorzitter VC Sarto.

#04: Wij zijn thuis met vieren en hebben het heel fijn samen. Verder is 4 het symbool van volmaaktheid en de vier is de basis voor de ordening (en daar houd ik van).

4

MAAÏKE VAN SANTVOORT Advocaat bij DAF Trucks in Eindhoven, oud topsporter acrobatiek, regelmatig te vinden in de paaldansschool en tevens trainster voor diverse turnverenigingen en dansscholen.

#25: mijn geboortedag, ideale leeftijd en het nummer waarmee ik ooit € 20,- heb gewonnen bij de staatsloterij.

25

TONY WEGGEMANS Zelfstandig gevestigd organisatie- en beleidsadviseur, enthousiast mountainbiker, oud-voorzitter Mountainbike Tilburg, oud-voorzitter Stichting MTBStadsbos013.

#282: het nummer waarmee ik enkele jaren geleden aan een vierdaagse mountainbikemarathon in Kroatië meegedaan heb. Dat was vier dagen genieten, ook al had ik geen enkele ambitie om te winnen.

DION SILLEN Raadsadviseur sociaal domein gemeente Breda, actief in de handbalwereld bij de Handbalschool Brabant en Handball Tilburg.

#15: het nummer dat door mijn handballende studententijd voor altijd aan mij verbonden zal zijn.

DAVE KUPPERS Fysiotherapeut, eigenaar Fysio Binnenstad en BeweegR. Trainer bij RKS V Were Di en SurvivalTeam Udenhout, zelf nog fanatiek met het lopen survivalruns.

#2 mijn vaste rugnummer en beste resultaat tijdens een survivalrun.

MICHELLE REIJVEN Student SPECO Sport-marketing aan de Fontys Hogeschool in Tilburg. Daarnaast ook actief binnen de Tilburgse Studenten Voetbal Vereniging Merlijn.

#17 mijn geboortedatum en een van mijn favoriete voetballers, Daley Blind, speelt er ook mee.

De Stichting Tilburgse Sportraad is een onafhankelijk adviesorgaan dat gemeenteraad en college van B&W gevraagd en ongevraagd adviseert over de hoofdlijnen van het sportbeleid. De TSR wordt door de gemeente gefaciliteerd, onder andere door de inzet van een ambtelijk secretaris.

Contact

Secretaris Stichting Tilburgse Sportraad

secretaris@tilburgsesportraad.nl

www.tilburgsesportraad.nl

Colofon

Tekst

Tilburgse Sportraad, augustus 2021

Vormgeving

Jac Schalk grafisch ontwerp

Fotografie

o.a. Dolph Cantrijn, Toin Damen, Anja van Eersel en Ton van Rooij

